

EVA PERGLEROVÁ

Jak na besedy se spisovateli?

Jak docílit toho, aby žáci sami vymysleli originální otázky, na něž bude spisovatel či jiný host besedy ve škole s radostí a se zájmem odpovídat? Inspirujte se přípravou besed na První jazykové základní škole v Praze 4.

Setkání s osobností z jakéhokoliv oboru je pro žáky vždy velmi přínosné. V českém jazyce jsou to nejčastěji setkání nad knihami, setkání s literáty. Na naší škole se většinou snažíme, aby beseda s autory knih nebyla cílem, ale spíše prostředkem vedoucím k rozvíjení čtenářských dovedností žáků. Žák by se měl systematicky učit srovnávat přečtený text s vlastními zkušenostmi, zhodnotit text a svůj názor podložit argumenty, předvídat vývoj děje, klást si otázky v souvislosti s textem a logicky na ně odpovídat,

dopis autorovi, mladším se daří lépe psaní literární postavě. V tomto případě hodně záleží na výběru ukázky, ze které děti při psaní vycházejí. Někdy netrvám na psaní dopisu postavě a dám žákům za úkol vymyslet pouze otázky, které by postavě rádi položili. Pokud je spisovatel ochotný seznámit se předem s takovým materiálem, může to potom při besedě využít.

Při práci s textem velmi často používám metodu podvojného deníku. Žáci dostanou úryvek z knížky, jejich úkolem

kteřou jsme v loňském školním roce vyzkoušeli v šestých a sedmých třídách. Žák při této činnosti aktivní formou nakládá s prameny, získává a porovnává informace, pracuje ve skupině bez přímého vedení učitele, učí se využívat grafického vyjádření nejen jako ilustrace a výsledek své práce může snadno prezentovat.

Rozdělila jsem žáky do skupin po pěti. Seznámila jsem je s kritérii, na něž je třeba při vytváření plakátu myslet. Například na vhodný výběr jazykových a obrazových prostředků, na volbu materiálu, výtvarné techniky, na účelné uspořádání textu a obrazových prostředků, na logické a srozumitelné vyjádření v jazykové i obrazové zkratce. Pokud se žáci s touto aktivitou setkávají poprvé, je vhodné jim představit i již vytvořené plakáty a jednotlivá kritéria na nich demonstrovat. Zadaním může být přímo beseda s konkrétním autorem. Učitel žákům ponechá volnost nejen při zpracování, ale i v pojetí tématu (plakát může obsahovat zajímavé informace o spisovateli, upoutávku na jeho díla, citát z knihy a tak dále). Záleží jen na žácích, čím prostor vyplní. Je však vhodné předem je upozornit na to, že by plakát ve výsledné formě měl přilákat obecenstvo na besedu s daným spisovatelem.

Vyzkoušela jsem i jednu „náhražkovou“ aktivitu, když nešlo momentálně zorganizovat besedu s živým spisovatelem. Nemůže se sice vyrovnat besedě skutečné, ale je zpestřením klasických referátů o spisovatelích. Jedná se o besedu se spisovatelem nežijícím nebo se spisovatelem, který je pro besedu nedostupný. Roli spisovatele na sebe musí vzít někdo z žáků. Podobně jako u referátu dostane za úkol nastudovat o spisovatelích co nejvíce informací a přečíst alespoň jedno dílo. Potom předstoupí před ostatní jako dotyčný spisovatel, vypráví o svém životě a díle, diskutuje s posluchači, snaží se odpovídat na otázky. Záleží na něm, jak si besedu připraví, jaké prostředky pro zaujetí obecenstva použije (fotky, ukázky z díla, rekvizity, převlek a tak dále). S kolegy, kteří vyučují informatiku, plánujeme využít při této aktivitě i powerpointovou prezentaci a propojit tak hodiny češtiny a informatiky.

Tvorba literárních plakátů může dobře posloužit jako příprava na besedu s hostem reálným i tím méně pravděpodobným. Foto www.horackova.cz

volně text přetvářet a využívat ho k dalším aktivitám. Proto při přípravě besedy s autorem využíváme metody aktivního učení. Vždy se nám vyplatilo, když jsme žáky na besedu předem připravili a co nejpestřejšími metodami je seznámili s texty autora. Například před besedou se spisovatelem Josefem Pecinovským jsem pracovala s autorovou povídkou Správce sítě. Použila jsem metodu předvídání děje. Nejprve jsem napsala na úkol příběh dokončit podle vlastní fantazie. V následující hodině si žáci texty navzájem vyměnili. Každý si měl přečíst alespoň tři práce svých spolužáků a připojit svůj komentář. Připomínky měly být zaměřené především na ocenění nápadu, originality, logického vyústění a dodržení dějové i formální linie. Následovala diskuse a doporučení, které práce by mohly být zajímavé i pro samotného autora a proč. Sama jsem velmi ocenila, že si autor skutečně některá dokončení svojí povídky přečetl. Potom jsem žáky seznámila se závěrem původním – s textem autora. Hlasovali jsme, či dokončení bylo lepší. Nutno říct, že autor vyhrál na celé čáře.

Další aktivitou, která žáky baví a vede je k zamýšlení nad textem, je dopis autorovi nebo postavě. V ideálním případě by si všichni žáci měli přečíst alespoň jednu knihu od spisovatele, který přijde na besedu. To se v praxi většinou nedá zvládnout. Proto se snažím, aby přečetli aspoň ukázkou, s kterou potom dál pracujeme. Starší žáci jsou schopni i na základě úryvku sestavit

je třikrát se při čtení zastavit, vypsát si citát, který je zaujal, a napsat, proč právě tuto část textu zvolili. Po přečtení ukázky čtou žáci své výpisky a ostatní se snaží uhodnout, proč si je dotýčný vybral. Nakonec autor zapsaného citátu přečte své vlastní zdůvodnění. Na základě vypsání citátů a jejich vysvětlení potom formulujeme (někdy společně, jindy každý sám) otázky pro spisovatele. Myslím, že je to přínosnější a zábavnější forma přípravy otázek než pouhý povel: „Vymyslete každý otázku pro pana spisovatele.“

Při přípravě besedy s autorem lze také účelně využít tvorbu literárních plakátů,

Kromě besed se spisovateli se nám v českém jazyce velmi osvědčilo zvát do školy i jiné osobnosti pracující s jazykem nebo literaturou, ať už se jedná o novináře, redaktory nakladatelství nebo jazykovědce. Odborníci otvírají žákům jiný, osobitý pohled na obor, zároveň přinášejí změnu a zpestření vyučování. Chápu, že někdy už musí být pro děti nuda dívat se ve škole na stále stejné obličejové vyučující, byť by používali sebenápaditější metody. Každé oživení je vítáno!

Autorka učí češtinu a angličtinu na První jazykové základní škole v Praze 4.

Grafické vyjádření není pouhou ilustrací, žák aktivní formou nakládá s prameny, získává a porovnává informace, pracuje ve skupině bez přímého vedení učitele. Výsledek své práce může prezentovat. Foto www.horackova.cz